

УДК 930.253:94(477)"1914/1918"

Л. В. ЛЮБАРСЬКА*

**ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ СВІТОВОГО МАСШТАБУ
МОВОЮ ФОТОДОКУМЕНТІВ**

Подано добірку фотодокументів, присвячену 100-річчю початку Першої світової війни й зокрема участі в ній українців як на передовій, так і в тилу.

Ключові слова: Перша світова війна; технічне оснащення армій; зброя нового класу; фотосвідчення; українські військові; польове життя; життя мирного населення.

100 років тому в історії людства відбувся кардинальний злам, який назавжди повернув хід подій і визначив напрям суспільного розвитку загалом, – Велика війна, названа згодом Першою світовою (1914–1918). Вона стала першим збройним конфліктом світового масштабу з величезними людськими й матеріальними втратами, насамперед, у 38 державах, безпосередньо втягнутих у протистояння. Політичну карту було перекроєно до непізнаваності – назавжди припинили існування чотири могутні імперії, назріли революції... Війна мала величезний вплив на економіку, ідеологію, всю систему міжнародних відносин і призвела до виникнення нової геополітичної ситуації у світі.

Основні військові дії розгорталися на Західноєвропейському та Східноєвропейському фронтах, Північному, Середземному й Балтійському морях. Високих темпів набули процеси технічного оснащення армій, уперше була використана хімічна зброя, запроваджене широке застосування танків і авіації. Наслідком стала поява зброї нового класу, плідно використовуваної у наступних військових конфліктах. Під час Першої світової було мобілізовано близько 73,5 мільйонів осіб, з них – загинув 9,5 мільйонів, більше 20 мільйонів поранених, ще 3,5 мільйони осіб залишилися інвалідами.

Українці вступили у війну вже 1914 р. Причому, розведені по різних таборах, що, однак, не зменшило кількість регіональних втрат і збільшило масштаби національної трагедії в цілому.

У фондах ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного зберігається більш як шістьсот фотографій часів Першої світової війни – зовнішній вигляд військових, полонених, цивільних, докільця, аксесуари й предмети побуту, зброя, архітектура, відображення подій як на теренах

---

* Любарська Людмила Валентинівна – провідний науковий співробітник сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного.

України, так і на світовій арені загалом. До прикладу, представляємо фотосвідчення перебування українських військових як у російській, так і австро-угорській арміях. Серед них чимало пізнаваних облич – хорунжий Андрій Ковалик, письменник Олесь Досвітній та інші. Про особливості ведення боїв, обмундирування й типи зброї наочно розповідають світлини із зображенням уланів в окопах, гармат на позиціях чи підготовки аеростатів. Не менш цікавими є документи, які відображають польове життя солдат у перервах між бойовими діями: організацію найнеобхіднішого – від похідних перукарень до запитів духовних. Якщо фотографії з фронту – річ обов'язкова, то життя мирного населення потрапляло в об'єктив не так часто. Втім, архів ім. Г. С. Пшеничного зберігає й такі фото селян і містян під час евакуації та на окупованих територіях.

Тож, зважаючи на багатоплановість зібраного матеріалу, можна цілком ствердно говорити про доволі повне й об'єктивне представлення Першої світової війни у фотодокументах ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

Група військових російської армії під час Першої світової війни. Праворуч – український письменник Олесь Досвітній, О. Ф. Скрипаль-Мищенко, 1914 р. ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-178494.

Російський імператор Микола II серед поранених у Кам'янець-Подільському шпиталі, 1915 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 2-147029.

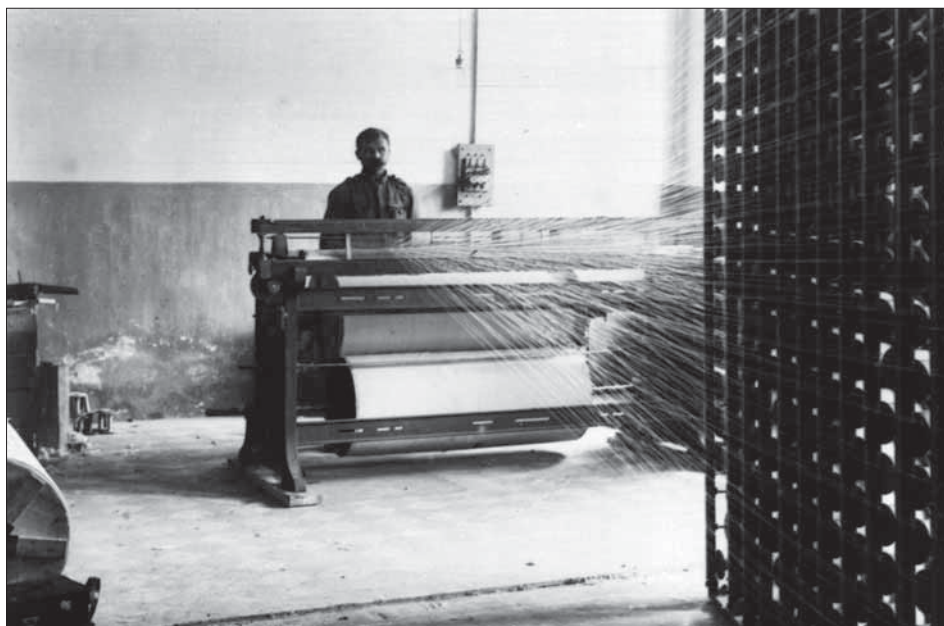

Спадкоємець престолу Австро-Угорщини Карл Франц Йосип під час огляду частин українських січових стрільців, 26 липня 1916 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 2-148963.

Безплатна похідна перукарня Всеросійського земського союзу для військових.
Південно-Західний фронт, м. Рівне, 1916 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 4-603.

Ділянка у трикотажній майстерні Всеросійського земського союзу.
Південно-Західний фронт, м. Луцьк, 1916 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 4-504.

Гармати 3-го Донського артилерійського дивізіону на позиції
у м. Новоселиця, 1916 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-188790.

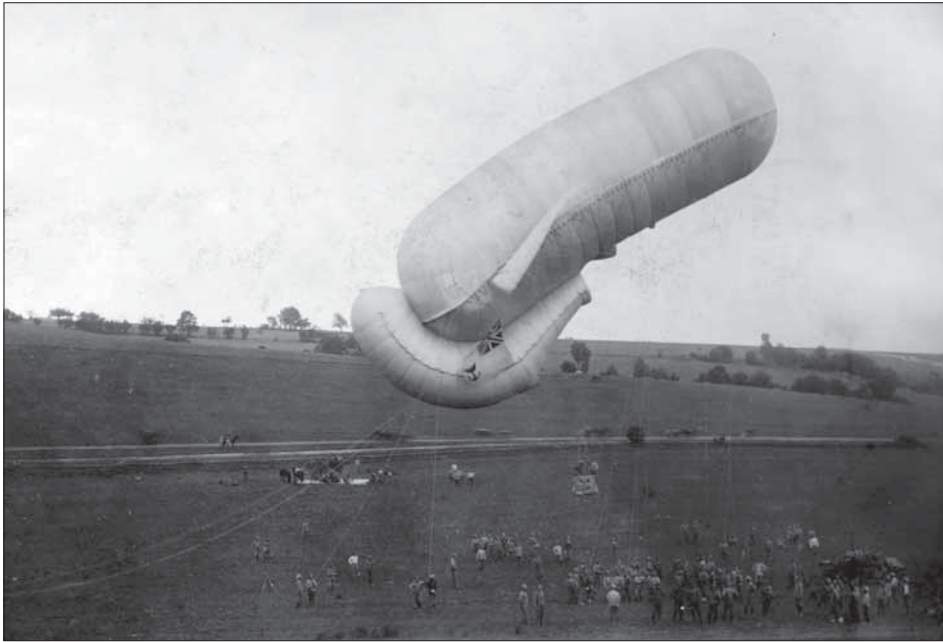
Карнавал на вулиці м. Києва під час Першої світової війни,
1914–1916 рр.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-8072.

Українські солдати російської армії, полонені на горі Збуни у Карпатах.
Серед них – хорунжий Андрій Ковалик, 1914–1917 рр.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пишеничного, од. обл. 0-235481.

Евакуйовані з Полісся селяни у хаті на Волині, 1914–1917 рр.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пишеничного, од. обл. 0-235544.

Підняття аеростата у розташуванні російських військ на позиції Попова гора
під час Першої світової війни, 1917 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-184886.

Представлена подборка фотодокументов, посвященная 100-летию начала Первой мировой войны и в частности участия в ней украинцев как на передовой, так и в тылу.

Ключевые слова: Первая мировая война; техническое оснащение армий; оружие нового класса; фотосвидетельства; украинские военные; полевая жизнь; жизнь мирного населения.

There is given the photo collection of documents, dedicated to the 100-anniversary of the beginning of the World War I, especially to the participation of Ukrainians on the front and rear.

Key words: the World War I; the technical maintenance of army; the weapon of the new class; photo evidences; the Ukrainian militaries; the field life, the life of civilians.